

Specyfikacja techniczna wykonania i odbioru prac konserwatorskich dot. zadania: Renowacja ołtarza głównego Kościoła p.w. św. Mikołaja Bpa w Libiszowie

Wymagania Ogólne

1. Wstęp

1.1 Przedmiot Specyfikacji Technicznej

Nazwa inwestycji: „**Renowacja ołtarza głównego Kościoła p.w. św. Mikołaja Bpa w Libiszowie**”

Adres : **Libiszów 56, 26-300 Opoczno**

1.2 Zakres stosowania ST

Specyfikacja jest stosowana jako dokument przy przetargach oraz przy zleceniu i realizacji prac konserwatorskich dla wyżej wymienionego przedmiotu zamówienia.

1.3 Zakres prac konserwatorskich objętych ST

Przedmiotem inwestycji jest: **Renowacja ołtarza głównego Kościoła p.w. św. Mikołaja Bpa w Libiszowie**

Wyszczególnienie i opis prac towarzyszących i tymczasowych.

W zakres prac tymczasowych wchodzi:

- przygotowanie i zabezpieczenie terenu wykonywania prac konserwatorskich,
- transport materiałów.

W zakres prac towarzyszących wchodzi:

- uporządkowanie terenu po zakończeniu prac konserwatorskich.

Informacje o obiekcie:

Opis obiektu:

Ołtarz murowany, przyścienny, typ architektoniczny. Zbudowany jest z czerwonej cegły ceramicznej na zaprawie wapienno-piaskowej. Lico ołtarza pokryto następnie narzutem wapienno-piaskowym. Wykonane w nim profile i zdobienia-jak kapitele, gzymsy i wałki pokryte zostały szlagmetalem w technice złączenia na mikstion. Boczne płaskorzeźby są polichromowane. Przedstawiają po prawej str. postać św. Franciszka, po lewej -św.

Józefa. Rama wewnętrzna ołtarza głównego wykonana jest z drewna i pokryta oryginalnie gruntem klejowo-kredowym, pozłocąna w technice tradycyjnej złotem płatkowym na pulmentach, obecnie pokryta wtórnie złotem. Obraz Matki Boskiej Różańcowej zasłaniany jest obrazem św. Mikołaja. Tabernakulum ołtarza głównego jest młodsze, powstało w latach 60-tych XX w.

Stan zachowania:

Stan zachowania ołtarza głównego należy określić jako wymagający konserwacji technicznej i estetycznej. Profile i zdobienia-jak kapitele, gzymsy i wałki pokryte zostały szlagmetalem w technice złocenia na mikstion. Boczne płaskorzeźby są polichromowane.. Płyciny ołtarza pokryte są obecnie monochromią w kolorze ecru. Należy wykonać odkrywki schodkowe w celu identyfikacji pierwotnej kolorystyki (wg zaleceń urzędu WUOZ w Łodzi).Powierzchnia całego ołtarza jest zakurzona, warstwy barwne pociemniałe na skutek naturalnych procesów starzeniowych oraz wpływu promieniowania UV. Rama wewnętrzna ołtarza głównego obecnie pokryta wtórnie złotem. Obraz Matki Boskiej Różańcowej zasłaniany jest obrazem św. Mikołaja. Na elementach drewnianych ołtarza widoczne są ślady żerowania owadów. W latach 70-tych XX w. wszystkie licowe powierzchnie ołtarza zostały przemalowane i przezłoczone szlagmetalem. Osłabiony tynk wymaga w wielu partiach podklejenia oraz impregnacji w celu poprawy jego kohezji i adhezji do podłoża. We wnętrzu panuje podwyższona wilgotność z powodu nie zastosowania warstw izolacyjnych na etapie wnoszenia świątyni. Tabernakulum ołtarza głównego jest młodsze, powstało w latach 60-tych XX w.

1.3.1 Wymagania ogólne należy rozumieć i stosować w powiązaniu z niżej wymienionymi Specyfikacjami Technicznymi

1.3.2 Niezależnie od postanowień Warunków Szczególnych normy państwowe, instrukcje, przepisy wymienione w Specyfikacjach Technicznych będą stosowane przez Wykonawcę w języku polskim. Nazwy i kody w zależności od zakresu prac objętych przedmiotem zamówienia.

Według Wspólnego Słownika Zamówień:

- Klasa – 4521 pomniki historyczne.
- Kategoria – 45215 obiekty użyteczności publicznej.

Wybrane kody branżowe prac występujących w zadaniu inwestycyjnym:

- 92312250 - usługi świadczone przez indywidualnych artystów.
- 923122003 Usługi świadczone przez autorów, kompozytorów, rzeźbiarzy, animatorów kultury oraz pozostałych artystów

1.4. Ogólne wymagania dotyczące prac konserwatorskich

Wykonawca prac konserwatorskich jest odpowiedzialny za jakość ich wykonania oraz za ich zgodność z Dokumentacją Projektową, ST.

1.4.1. Przekazanie obiektu do konserwacji

Zamawiający w terminie określonym w umowie przekaze Wykonawcy obiekt wraz ze wszystkimi wymaganymi uzgodnieniami prawnymi i administracyjnymi, odpowiednie szkice, rysunki i wykazy oraz jeden egzemplarz specyfikacji technicznej.

1.4.2. Zgodność prac konserwatorskich z Dokumentacją Projektową i ST

Specyfikacje Techniczne oraz dodatkowe dokumenty przekazane przez Inwestora stanowią część umowy, a wymagania wyszczególnione choćby w jednym z nich są obowiązujące dla Wykonawcy, tak jakby zawarte były w całej dokumentacji. Wykonawca nie może wykorzystywać błędów lub opuszczeń w opisie przedmiotu zamówienia, przedmiarach robót, a o ich wykryciu powinien natychmiast powiadomić Inwestora, który przed otwarciem ofert dokona odpowiednich zmian i poprawek. Wszystkie wykonane prace konserwatorskie i dostarczone materiały będą zgodne z Dokumentacją Projektową i ST. Dane określone w opisie przedmiotu zamówienia i w ST będą uważane za wartości docelowe, od których dopuszczalne są odchylenia w ramach określonego przedziału tolerancji. Cechy materiałów muszą być jednorodne i wykazywać bliską zgodność z określonymi wymaganiami, a rozrzuty tych cech nie mogą przekraczać dopuszczalnego przedziału tolerancji. W przypadku, gdy dostarczone materiały lub wykonane prace nie będą w pełni zgodne z opisem przedmiotu zamówienia, przedmiarem robót lub ST i wpłynie to na niezadowalającą jakość wykonania, to takie materiały będą niezwłocznie zastąpione innymi.

1.4.3. Zabezpieczenie obiektu prac konserwatorskich.

Wykonawca jest zobowiązany do zabezpieczenia obiektu w okresie trwania realizacji, aż do zakończenia i odbioru końcowego. Wykonawca dostarczy, zainstaluje i będzie utrzymywać tymczasowe urządzenia zabezpieczające, w tym ogrodzenia, poręczce, znaki ostrzegawcze, wszelkie inne środki niezbędne do ochrony prac. Koszt zabezpieczenia obiektu nie podlega odrębnej zapłacie i przyjmuje się, że jest włączony w cenę umowną.

1.4.4. Ochrona środowiska w czasie wykonywania prac konserwatorskich

Wykonawca ma obowiązek znać i stosować w czasie prowadzenia prac konserwatorskich wszelkie przepisy dotyczące ochrony środowiska naturalnego.

W okresie trwania prac wykonawca będzie:

- podejmować wszelkie uzasadnione kroki mające na celu stosowanie się do przepisów i norm dotyczących ochrony środowiska na terenie i wokół obiektu oraz będzie unikać uszkodzeń lub uciążliwości dla osób lub własności społecznej i innych, a wynikających ze skażenia, hałasu lub innych przyczyn powstałych w następstwie jego sposobu działania.

Wykonawca będzie stosować środki ostrożności i zabezpieczenia przed:

- zanieczyszczeniem zbiorników i cieków wodnych pyłami lub substancjami toksycznymi,
- zanieczyszczeniem powietrza pyłami i gazami,
- możliwością powstania pożaru.

1.4.5. Ochrona przeciwpożarowa

Wykonawca będzie przestrzegać przepisów ochrony przeciwpożarowej. Wykonawca będzie utrzymywać przy obiekcie sprawny sprzęt przeciwpożarowy wymagany przez odpowiednie przepisy (gaśnica pianowa). Materiały łatwopalne będą składowane w sposób zgodny z odpowiednimi przepisami i zabezpieczone przed dostępem osób trzecich. Wykonawca będzie odpowiedzialny za wszelkie straty spowodowane pożarem wywołanym jako rezultat realizacji prac konserwatorskich.

1.4.6. Materiały szkodliwe dla otoczenia

Materiały, które w sposób trwały są szkodliwe dla otoczenia, nie będą dopuszczone do użycia. Nie dopuszcza się użycia materiałów wywołujących szkodliwe promieniowanie o stężeniu większym od dopuszczalnego, określonego odpowiednimi przepisami. Wszelkie materiały odpadowe użyte do robót będą miały świadectwa dopuszczenia, wydane przez uprawnioną jednostkę, jednoznacznie określające brak szkodliwego oddziaływania tych materiałów na środowisko. Materiały, które są szkodliwe dla otoczenia tylko w czasie robót, a po zakończeniu robót ich szkodliwość zanika (np. materiały pyliste), mogą być użyte pod warunkiem przestrzegania wymagań technologicznych w budowania, jeżeli wymagają tego odpowiednie przepisy.

1.4.7. Ochrona własności publicznej i prywatnej

Wykonawca odpowiada za ochronę instalacji na powierzchni obiektu poddawanego pracom konserwatorskim- ołtarza. Wykonawca zapewni właściwe oznaczenie i zabezpieczenie przed uszkodzeniem tych instalacji i urządzeń w czasie trwania renowacji.

Wykonawca będzie odpowiadać za wszelkie spowodowane przez jego działania uszkodzenia instalacji na powierzchni obiektu poddawanego konserwacji

Określenia podstawowe

Komisja konserwatorska- komisja odbioru częściowego lub końcowego, powołana na wniosek Wykonawcy po zgłoszeniu odbioru częściowego/ końcowego, składająca się z przedstawiciela WUOZ, przedstawiciela Inwestora oraz Wykonawcy

Materiały – wszelkie tworzywa niezbędne do wykonania robót, zgodne z Dokumentacją Projektową i Specyfikacjami Technicznymi

Przedmiar prac konserwatorskich – wykaz prac w kolejności technologicznej ich wykonania ze szczegółowym opisem.

2. Materiały

2.1. Źródła uzyskania materiałów

Wykonawca jest zobowiązany dostarczyć materiały zgodnie z wymaganiami określonymi w opisie przedmiotu zamówienia ,w uzgodnieniach z WUOZ w Łodzi i ST.

2.2. Przechowywanie i składowanie materiałów

Wykonawca zapewni, aby tymczasowo składowane materiały, do czasu gdy będą one potrzebne do prac, były zabezpieczone przed zanieczyszczeniem, zachowały swoją jakość i właściwość.

Miejsca czasowego składowania będą zlokalizowane w miejscach uzgodnionych z Inwestorem.

2.3. Wariantowe stosowanie materiałów

Jeśli Dokumentacja Przetargowa (Program Prac Konserwatorskich) przewiduje możliwość wariantowego zastosowania rodzaju materiału w wykonywanych pracach, Wykonawca powiadomi Inwestora o swoim zamiarze przed użyciem materiału. Wybrany i zaakceptowany rodzaj materiału nie może być później zmieniany bez zgody Inwestora.

3. Wykonanie prac konserwatorskich

3.1 Ogólne zasady wykonywania prac

Wykonawca jest odpowiedzialny za prowadzenie prac konserwatorskich zgodnie z Umową oraz za jakość zastosowanych materiałów i wykonywanych prac, ich zgodność z Dokumentacją Przetargową, zwłaszcza Programem Prac Konserwatorskich zatwierdzonych przez WUOZ, wymaganiami ST.

3.2. Zakres prac

- Wykonanie wstępnej dokumentacji fotograficznej i opisowej przed przystąpieniem do prac.
- Wykonanie odkrywek stratygraficznych na płycinach ołtarza pozwalających ustalić pierwotną kolorystykę warstw barwnych.
- Pobranie próbek do badań chemicznych.
- Demontaż ruchomych elementów ołtarza; obrazu, rzeźb, elementów dekoracyjnych, zabezpieczenie i przewiezienie do pracowni konserwatorskiej.
- Usunięcie brudu oraz wszystkich wtórnych naleciałości z powierzchni ołtarza mechanicznie i za pomocą środków chemicznych, po wykonaniu prób na rozpuszczalność.
- Konsolidacja narzutu wapienno-piaskowego w miejscach osłabionej kohezji wybranym środkiem impregnującym, np. hydrogrunt Primer Hydro HF Remmers.
- Podklejenie odspojień tynku, np. dyspersją kleju na bazie POW.
- Uzupełnienie ubytków w narzucie w technice wapienno-piaskowej (piasek, wapno, biały cement portlandzki, pigmenty) lub innej np. z zastosowaniem zaprawy Historic Kalkspatzenmortel, Remmers.
- Przygotowanie powierzchni pod złocenia na integralnych elementach ołtarza w technice oryginału (złoto płatkowe i szlagmetal).
- Rekonstrukcja warstw barwnych płycin ołtarza.
- Dezynfekcja i dezynsekcja elementów drewnianych ołtarza przewiezionych do pracowni, np. Hylotoxem, Xirein.
- Usunięcie wtórnych przemalowań z rzeźb i detali architektonicznych.
- Wykonanie napraw uszkodzonych elementów snycerski, metodą taszlowania na klej np. Vinavil NPC.
- Impregnacji, w razie konieczności, osłabionych elementów drewnianych np. Paraloidem B-72 lub żywicą chemoutwardzalną Epidian 6011, w zależności od stopnia degradacji struktury drewna.
- Podklejenie, np. Hydrogruntem Lascaux i uzupełnienie ubytków w zaprawie rzeźb i elementów dekoracyjnych drewnianych gruntem i kitami na bazie kleju króliczego i kredy (zaprawa 8%).
- Opracowanie kitów i uzupełnień.
- Wykonanie rekonstrukcji złocen złotem płatkowym 23,75 karata na pulmentach na poler i mat (tabernakulum, rama główna) oraz prac pozłotniczych na ramach, rantach, półwałkach i listwach ołtarza na mikstion.

- Rekonstrukcja i retusz warstw barwnych w technice zbliżonej do oryginału.
- Zabezpieczenie powierzchni werniksem końcowym.
- Prace przy obrazie z ołtarza głównego:
- **Obraz M.B. Różańcowej**
- Wykonanie dokumentacji fotograficznej i opisowej oraz zdjęć w luminescencji wzbudzonej promieniowaniem UV.
- Wstępne oczyszczenie powierzchni obrazu z kurzu i brudu mechanicznie miękkim pędzlem i odkurzaczem.
- Wykonanie prób na oczyszczanie warstwy malarskiej rozpuszczalnikami, np. śliną syntetyczną (Bresciani), Dowanolem (1-metoksy 2 propanolem).
- Dezynfekcja i dezynsekcja odwrocia obrazu, np. 2 % roztworem Biotin T.
- Oczyszczenie lica, usunięcie zmienionych kolorystycznie retuszy i pożółkłego werniksu.
- Uzupełnienie ubytków zaprawy, np. kitem Ital Stucco lub kitem klejowo-kredowym na bazie 8% kleju króliczego.
- Położenie warstwy werniksu pośredniego.
- Retusz warstwy malarskiej na podkładzie z akwareli farbami mastyksowymi, np. Restauro Maimeri.
- Położenie warstwy werniksu końcowego satynowego, np. Sennelier.
- Uzupełnienie ubytków w gruncie na złotej koszulce.
- Retusz pożółty złotem płatkowym w technice oryginału na pulmentach.
- Montaż obrazu po konserwacji w ołtarzu głównym.
- Transport i montaż elementów ruchomych po konserwacji na ołtarzu.
  - Wykonanie końcowej dokumentacji fotograficznej i opisowej.

4. Kontrola Jakości prac konserwatorskich

4.1 Zasady kontroli jakości

Wykonawca jest odpowiedzialny za pełną kontrolę prac i jakości materiałów. Prace konserwatorskie powinny być wykonane zgodnie z wymaganiami zawartymi w Dokumentacji Przetargowej (Program Prac Konserwatorskich zatwierdzony przez WUOZ) i ST. Jakość wykonania prac konserwatorskich może być oceniona przez uprawnioną komisję konserwatorską z udziałem WUOZ oraz ewentualnie rzeczoznawcy.

4.2. Certyfikaty i deklaracje

Inwestor może dopuścić do użycia tylko te materiały, które :

- posiadają certyfikat na znak bezpieczeństwa, wykazujący że zapewniono zgodność z kryteriami technicznymi określonymi na podstawie Polskich Norm, aprobat technicznych oraz właściwych przepisów i dokumentów technicznych,
- posiadają deklarację zgodności lub certyfikat zgodności z Polską Normą lub aprobatą techniczną, w przypadku wyrobów, dla których nie ustanowiono Polskiej Normy, jeżeli nie są objęte certyfikacją, które spełniają wymogi Specyfikacji Technicznej.

4.3. Dokumenty

Inwestor z uwagi na charakter prac konserwatorskich oraz obowiązujące przepisy nie przewiduje prowadzenia dziennika prac konserwatorskich. Wszelkie ustalenia, decyzje, uwagi kierowane będą przez Wykonawcę i Inwestora w formie pisemnej.

Do dokumentów zalicza się, następujące dokumenty:

- pozwolenie na realizację projektu prac konserwatorskich wydane przez WUOZ
- protokoły komisji konserwatorskich,

5. Odbiór prac konserwatorskich

W zależności od ustaleń odpowiednich ST prace konserwatorskie podlegają następującym etapom odbioru:

- odbiorowi częściowemu,
- odbiorowi końcowemu.

5.1. Odbiór ostateczny prac konserwatorskich

Odbiór ostateczny polega na finalnej ocenie rzeczywistego wykonania prac konserwatorskich w odniesieniu do ich ilości, jakości i wartości. Całkowite zakończenie oraz gotowość do odbioru ostatecznego będzie stwierdzona przez Wykonawcę z powiadomieniem na piśmie o tym fakcie Inwestora. Odbioru ostatecznego dokona komisja z udziałem przedstawiciela WUOZ wyznaczona przez Zamawiającego w obecności Wykonawcy. Komisja odbierająca dokona oceny jakościowej na podstawie przedłożonych dokumentów, wyników badań i oceny wizualnej oraz zgodności wykonania prac konserwatorskich z Dokumentacją Przetargową i ST.

5.2. Dokumenty do odbioru ostatecznego

Podstawowym dokumentem do dokonania odbioru ostatecznego prac konserwatorskich jest protokół odbioru ostatecznego sporządzony przez komisję z udziałem przedstawiciela WUOZ w Łodzi, Inwestora i Wykonawcy

Do odbioru ostatecznego Wykonawca jest zobowiązany przygotować następujące dokumenty:

6. Podstawa Płatności

Płatność na podstawie protokołów zaawansowania prac konserwatorskich- zgodnie z umową.

Uwagi Końcowe

Dodatkowo wszystkie strony przedmiotowego procesu inwestycyjnego winny stosować się do obowiązujących przepisów prawnych. w tym do:

Ustawy:

- Ustawa z dnia 29 stycznia 2004r – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. Nr 19 poz. 177).

- Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

Stan prawny aktualny na dzień: 28.03.2024

Dz.U.2022.0.840 t.j. - Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

- Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991r – o ochronie przeciwpożarowej (jednolity tekst Dz. U. z 2002r Nr 147 poz. 1229).

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r – prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62 poz. 627 z późn. zm.).

- Ustawa z dnia 7 czerwca 2001r – o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzeniu ścieków (Dz. U. Nr 72 poz. 747).

Rozporządzenia:

- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 2 grudnia 2002r.-w sprawie określenia polskich jednostek organizacyjnych upoważnionych do wydawania europejskich aprobat technicznych, zakresu i formy aprobat oraz trybu ich udzielania, uchylania lub zmiany (Dz. U. Nr 209 poz.1780).

- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 26 września 1997r.-w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. Nr 169 poz. 1650).

- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003r.-w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 120 poz. 1126).

- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 27 sierpnia 2004r.-zmieniające rozporządzenie w sprawie dziennika budowy, montażu i rozbiórki, tablicy informacyjnej oraz ogłoszenia zamawiającego dane dotyczące bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia (Dz. U. 198 poz. 2042).